

IOANNIDIS

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)
z 15. septembra 2005 *

Vo veci C-258/04,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Cour du travail de Liège (Belgicko) zo 7. júna 2004 a doručený Súdnemu dvoru 17. júna 2004, ktorý súvisí s konaním:

Office national de l'emploi

proti

Ioannis Ioannidis,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues (spravodajca), M. Ilešič a E. Levits,

* Jazyk konania: francúzština.

generálny advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Office national de l'emploi, v zastúpení: Y. Denoiseux a G. Lewalle, advokáti,
- belgická vláda, v zastúpení: Y. Denoiseux a G. Lewalle, advokáti,
- grécka vláda, v zastúpení: S. Bodina, Z. Chatzipavlou a M. Apeossos, splnomocnení zástupcovia,
- Komisia Európskych spoločenských, v zastúpení: M. Condou a D. Martin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 9. júna 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 12 ES, 17 ES a 18 ES.

- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Ioannidisom a Office national de l'emploi (ďalej len „ONEM“) v súvislosti s rozhodnutím, ktorým ONEM odmietol priznať žiadateľovi čakateľský príspevok podľa belgických právnych predpisov.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

- 3 Článok 12 prvý odsek ES stanovuje:

„V rámci pôsobnosti tejto zmluvy a bez toho, aby boli dotknuté jej osobitné ustanovenia akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti je zakázaná.“

- 4 Článok 17 ES uvádza:

„1. Týmto sa ustanovuje občianstvo únie. Občanom únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. ...

2. Občania únie používajú práva poskytované touto zmluvou a vzťahujú sa na nich povinnosti, ktoré im táto zmluva ukladá.“

5 Článok 18 ods. 1 ES stanovuje, že každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, rešpektujúc obmedzenia a podmienky stanovené v uvedenej Zmluve a v predpisoch prijatých na ich vykonanie.

6 Na základe článku 39 ods. 2 ES voľný pohyb pracovníkov zahŕňa zrušenie akejkoľvek diskriminácie pracovníkov členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a ostatné pracovné podmienky.

7 Podľa článku 39 ods. 3 ES voľný pohyb pracovníkov zahŕňa „s výnimkou obmedzení odôvodnených verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou a ochranou verejného zdravia... právo:

a) uchádzať sa o skutočne ponúkané pracovné miesta;

...“

8 Podľa článku 7 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 2434/92 z 27. júla 1992 (Ú. v. ES L 245, s. 1; Mim. vyd. 05/002, s. 69, ďalej len „nariadenie č. 1612/68“) pracovník, štátny príslušník členského štátu, požíva na území iných členských štátov rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní pracovníci.

Vnútroštátna právna úprava

- 9 Podľa belgickej právnej úpravy sa mladým ľuďom, ktorí práve ukončili štúdium a ktorí si hľadajú svoje prvé zamestnanie, priznáva podpora v nezamestnanosti nazvaná „čakatelský príspevok“.
- 10 Článok 36 ods. 1 prvý pododsek kráľovského nariadenia z 25. novembra 1991 týkajúceho sa úpravy nezamestnanosti (*Moniteur belge* z 31. decembra 1991, s. 29888), zmeneného a doplneného kráľovským nariadením z 13. decembra 1996 (*Moniteur belge* z 31. decembra 1996, s. 32265, ďalej len „kráľovské nariadenie“) stanovuje:

„Mladý pracovník musí na to, aby sa mu priznal čakatelský príspevok, spĺňať nasledujúce podmienky:

1° mať ukončenú povinnú školskú dochádzku;

2° a) musí mať buď ukončené denné stredoškolské štúdium vyššieho stupňa alebo technické, či odborné stredoškolské štúdium nižšieho stupňa v školskom zariadení spravovanom, podporovanom alebo uznávanom niektorým spoločenstvom;

...

h) alebo musel vykonávať štúdium alebo prípravu v inom členskom štáte Európskej únie, pokiaľ sú kumulatívne splnené nasledujúce podmienky:

— táto mladá osoba predloží dokumenty, z ktorých vyplýva, že štúdium alebo príprava majú rovnaký stupeň ako tie, ktoré sú uvedené v predchádzajúcich písmenách, a sú im rovnocenné;

— v čase podania žiadosti o príspevok je mladá osoba ako dieťa závislá od pracovníkov migrujúcich v zmysle článku 48 Zmluvy ES, ktorí majú bydlisko v Belgicku;

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

11 Pán Ioannidis, grécky štátny príslušník, prišiel do Belgicka v roku 1994. Potvrdenie o štúdiu, ktoré mu bolo vydané v Grécku, bolo uznané ako rovnocenné schválenému potvrdeniu o vyššom stredoškolskom vzdelaní, ktoré v Belgicku umožňuje prístup k vyššiemu vzdelávaniu krátkeho typu.

12 Na konci trojročného študijného cyklu pán Ioannidis 29. júna 2000 získal záverečný diplom z kinezioterapie, ktorý vydala Haute école de la province de Liège André Vésale, a potom sa zapísal na Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi ako uchádzač o zamestnanie na plný úväzok.

- 13 Od 10. októbra 2000 do 29. júna 2001 si pán Ioannidis vo Francúzsku vykonával odbornú prípravu na základe pracovnej zmluvy uzatvorenej medzi ním a záujmovým združením lekárov špecializovaných v otorinolaryngológii, v rámci ktorej pracoval za odmenu ako technik v oblasti nápravy vnútroušného ústrojenstva.
- 14 Po návrate do Belgicka pán Ioannidis 7. augusta 2001 predložil na ONEM žiadosť o čakateľský príspevok.
- 15 Rozhodnutím z 5. októbra 2001 ONEM zamietol túto žiadosť z dôvodu, že pán Ioannidis neukončil svoje stredoškolské štúdium v školskom zariadení spravovanom, podporovanom alebo uznávanom niektorým z troch belgických spoločenstiev, ako to vyžaduje článok 36 ods. 1 prvý pododsek bod 2° písm. a) kráľovského nariadenia.
- 16 Pán Ioannidis toto rozhodnutie napadol na Tribunal du travail de Liège. Rozsudkom zo 7. októbra 2002 tento súd zrušil uvedené rozhodnutie, pričom vyslovil, že „žadateľ bol v čase podania žiadosti o príspevok sám migrujúcim pracovníkom pracujúcim vo Francúzsku“ a že „článok 36 kráľovského nariadenia..., v zmysle výkladu správnych orgánov, je v jasnom rozpore s článkom [39 ES]“.
- 17 Cour du travail de Liège, na ktorý sa ONEM proti tomuto rozsudku odvolal, určil, že pán Ioannidis nespĺňa žiadnu z podmienok, ktoré alternatívne ukladá vnútroštátna úprava. Konkrétne nespĺňa ani podmienky článku 36 ods. 1 prvého pododseku bodu 2° písm. a) kráľovského nariadenia, keďže svoje stredoškolské štúdium neukončil v Belgicku, ani podmienky uvedené v písmene h) tohto ustanovenia. Vnútroštátny

súd poukazuje na to, že uvedená osoba v inom členskom štáte ukončila vyššie stredoškolské štúdium, o ktorom prostredníctvom predložených dokladov preukázala, že je rovnocenné so štúdiom, ktoré uvádza to isté ustanovenie pod písmenom a), a že má rovnaký stupeň. Podľa tohto súdu však zo žiadneho dokumentu či podkladu v spise nevyplýva, že rodičia pána Ioannidisa boli ku dňu podania žiadosti o čakateľský príspevok migrujúcimi pracovníkmi s bydliskom v Belgicku.

- 18 Keďže Cour du travail de Liège si kládol otázku, či existuje prípadná nepriama diskriminácia pána Ioannidisa z dôvodu, že čakateľský príspevok mu bol odmietnutý len preto, že stredoškolské štúdium vyššieho stupňa neukončil v školskom zariadení spravovanom, podporovanom alebo uznávanom belgickými orgánmi verejnej správy, a to napriek tomu, že úspešne ukončil rovnocenné štúdium v krajine svojho pôvodu, rozhodol sa prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Bráni právo Spoločenstva (najmä články 12 [ES], 17 [ES] a 18... ES) tomu, aby právna úprava členského štátu (v Belgicku ide o kráľovské nariadenie z 25. novembra 1991 týkajúce sa úpravy nezamestnanosti) priznávajúca uchádzačom o zamestnanie, ktorí v zásade nemajú viac ako 30 rokov, tzv. čakateľský príspevok na základe ukončeného stredoškolského štúdia ukladala žiadateľom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iného členského štátu, rovnakú podmienku ako vlastným štátnym príslušníkom spočívajúcu v tom, že tento príspevok sa prizná len vtedy, ak bolo požadované štúdium ukončené v školskom zariadení spravovanom, podporovanom alebo uznávanom niektorým z troch belgických vnútroštátnych spoločenstiev [ako to upravuje článok 36 ods. 1 prvý pododsek bod 2^a písm. a) citovaného kráľovského nariadenia] tak, že tento čakateľský príspevok sa zamietne mladému uchádzačovi o zamestnanie, ktorý hoci nie je rodinným príslušníkom migrujúceho pracovníka, je štátnym príslušníkom iného členského štátu, v ktorom predtým, než sa začal pohybovať v Únii, vykonával a ukončil stredoškolské štúdium uznané ako rovnocenné štúdiu požadovanému orgánmi štátu, v ktorom žiada o čakateľský príspevok?“

O prejudiciálnej otázke

- 19 Svojou otázkou sa vnútroštátny orgán v podstate pýta, či právo Spoločenstva bráni tomu, aby členský štát odmietol štátnemu príslušníkovi iného členského štátu, ktorý hľadá svoje prvé zamestnanie, poskytnutie čakaťského príspevku len z toho dôvodu, že ukončil svoje stredoškolské štúdium v inom členskom štáte.
- 20 Na úvod je vhodné poznamenať, že okolnosť, že vnútroštátny súd položil prejudiciálnu otázku s odkazom na určité ustanovenia práva Spoločenstva, nebráni tomu, aby Súdny dvor poskytol vnútroštátnemu súdu všetky prvky výkladu, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie veci, ktorú pojednáva, a to bez ohľadu na to, či v texte svojich otázok na ne odkázal alebo nie (pozri najmä rozsudky z 12. decembra 1990, SARPP, C-241/89, Zb. s. I-4695, bod 8, a zo 7. septembra 2004, Trojani, C-456/02, Zb. s. I-7573, bod 38).
- 21 V rámci tejto veci treba pripomenúť, že na štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí sa uchádzajú o zamestnanie v inom členskom štáte, sa vzťahuje pôsobnosť článku 39 ES, a preto majú právo na rovnaké zaobchádzanie podľa odseku 2 tohto ustanovenia.
- 22 Ako už Súdny dvor rozhodol, vzhľadom na zavedenie občianstva Únie a výklad práva na rovnaké zaobchádzanie, ktoré majú občania Únie, už nie je možné vylúčiť z pôsobnosti článku 39 ods. 2 ES plnenie finančnej povahy určené na uľahčenie prístupu k zamestnaniu na trhu práce členského štátu (rozsudok z 23. marca 2004, Collins, C-138/02, Zb. s. I-2703, bod 63).

- 23 Je nesporné, že čakateľský príspevok, ktorý upravuje vnútroštátna právna úprava sporná vo veci samej, je sociálnou dávkou, ktorej cieľom je uľahčiť mladým ľuďom prechod zo školy na trh práce (rozsudok z 11. júla 2002, D’Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 38).
- 24 Je tiež nesporné, že pán Ioannidis mal k dátumu podania žiadosti o uvedený príspevok postavenie štátneho príslušníka členského štátu, ktorý si po ukončení štúdia hľadal zamestnanie v inom členskom štáte.
- 25 Za týchto okolností má pán Ioannidis právo dovolávať sa článku 39 ES na podporu toho, že s ním nemožno zaobchádzať diskriminačne z dôvodu štátnej príslušnosti v súvislosti s priznaním čakateľského príspevku.
- 26 Podľa ustálenej judikatúry zásada rovnakého zaobchádzania zakazuje nielen zjavnú diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, ale aj akúkoľvek skrytú formu diskriminácie, ktorá pri uplatňovaní iných kritérií rozlišovania v konečnom dôsledku vedie k rovnakému výsledku (pozri najmä rozsudky z 12. februára 1974, Sotgiu, C-152/73, Zb. s. 153, bod 11, a z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, bod 51).
- 27 Vnútroštátna právna úprava sporná vo veci samej zavádza rozdielne zaobchádzanie medzi občanmi, ktorí ukončili stredoškolské štúdium v Belgicku, a občanmi, ktorí ho

ukončili v inom členskom štáte, pretože na čakateľský príspevok majú právo len tí, ktorí ukončili stredoškolské štúdium v Belgicku.

- 28 Existuje riziko, že táto podmienka znevýhodňuje hlavne štátnych príslušníkov iných členských štátov. Keďže totiž podmieňuje priznanie tohto príspevku požiadavkou, aby žiadateľ získal požadovaný diplom v Belgicku, je možné, že ju ľahšie splnia vlastní štátni príslušníci.
- 29 Takéto rozdielne zaobchádzanie možno odôvodniť len vtedy, ak sa zakladá na objektívnych kritériách nezávislých od štátnej príslušnosti dotknutých osôb a primeraných cieľu, ktorý legitímne sleduje vnútroštátne právo (rozsudky z 23. mája 1996, O'Flynn, C-237/94, Zb. s. I-2617, bod 19, a Collins, už citovaný, bod 66).
- 30 Ako už Súdny dvor rozhodol, je legitímne, že sa vnútroštátny zákonodarca chce ubezpečiť, že existuje skutočné spojenie medzi žiadateľom o príspevok a dotknutým územím trhu práce (rozsudok D'Hoop, už citovaný, bod 38).
- 31 Jediná podmienka týkajúca sa miesta získania diplomu o ukončení stredoškolského štúdia má však príliš všeobecný a výlučný charakter. Nespravodlivo vyzdvihuje prvok, ktorý nie je nevyhnutne ukazovateľom skutočného a účinného stupňa spojenia medzi žiadateľom o čakateľský príspevok a územím trhu práce, pričom vylučuje akýkoľvek iný ukazovateľ. Preto zachádza nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa (rozsudok D'Hoop, už citovaný, bod 39).

- 32 Ďalej z článku 36 ods. 1 prvého pododseku bodu 2° písm. h) kráľovského nariadenia vyplýva, že uchádzač o zamestnanie, ktorý svoje stredoškolské štúdium neukončil v Belgicku, má predsa len nárok na čakateľský príspevok, ak v inom členskom štáte Európskej únie vykonával rovnocenné štúdium rovnakého stupňa alebo rovnocennú prípravu rovnakého stupňa a ak je závislý od pracovníkov migrujúcich v zmysle článku 39 ES, ktorí majú bydlisko v Belgicku.
- 33 Skutočnosť, že rodičia pána Ioannidisa nie sú migrujúcimi pracovníkmi, však v žiadnom prípade nemôže byť dôvodom na odmietnutie poskytnutia požadovaného príspevku. Túto podmienku totiž nemožno odôvodniť snahou zabezpečiť existenciu skutočného spojenia medzi žiadateľom o príspevok a dotknutým územím trhu práce. Iste, je založená na prvku, ktorý možno považovať za ukazovateľa skutočného a účinného spojenia. Nie je však možné vylúčiť, že osoba ako pán Ioannidis, ktorá po ukončení stredoškolského štúdia v členskom štáte pokračuje v štúdiu vyššieho stupňa v inom členskom štáte a získa tam diplom, bude schopná preukázať skutočné spojenie s trhom práce tohto štátu, hoci nie je závislá od migrujúcich pracovníkov s bydliskom v tomto štáte. Preto táto podmienka tiež zachádza nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa.
- 34 Je vhodné dodať, že čakateľský príspevok je sociálnou výhodou v zmysle článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 (rozsudok D'Hoop, už citovaný, bod 17).
- 35 Podľa ustálenej judikatúry je cieľom zásady rovnakého zaobchádzania uvedenej v článku 7 nariadenia č. 1612/68, vzťahujúcej sa na všetky výhody, ktoré — či už sú, alebo nie sú spojené s pracovnou zmluvou — sú vo všeobecnosti priznané vlastným štátnym príslušníkom hlavne z dôvodu ich objektívneho postavenia ako pracovníkov alebo na základe samotnej skutočnosti, že majú bydlisko na vnútroštátnom území, zabrániť diskrimináciám v neprospech potomkov závislých od pracovníka (pozri

najmä rozsudky z 30. septembra 1975, Cristini, 32/75, Zb. s. 1085, bod 19; z 20. júna 1985, Deak, 94/84, Zb. s. 1873, bod 22, a z 8. júna 1999, Meeusen, C-337/97, Zb. s. I-3289, bod 22).

- 36 V dôsledku toho právo na čakateľský príspevok vyplýva deťom závislým od migrujúcich pracovníkov, ktorí majú bydlisko v Belgicku, z článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 nezávisle od skutočnosti, že v konkrétnom prípade existuje skutočné spojenie s dotknutým územím trhu práce.
- 37 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy nie je potrebné vyjadriť sa k výkladu článkov 12 ES, 17 ES a 18 ES.
- 38 Preto treba odpovedať na položenú otázku tak, že článok 39 ES odporuje tomu, aby členský štát odmietol štátnemu príslušníkovi iného členského štátu, ktorý hľadá svoje prvé zamestnanie a nie je ako dieťa závislý od migrujúceho pracovníka s bydliskom v prvom členskom štáte, poskytnutie čakateľského príspevku len z toho dôvodu, že ukončil svoje stredoškolské štúdium v inom členskom štáte.

O trovách

- 39 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol a vyhlásil:

Článok 39 ES odporuje tomu, aby členský štát odmietol štátnemu príslušníkovi iného členského štátu, ktorý hľadá svoje prvé zamestnanie a nie je ako dieťa závislý od migrujúceho pracovníka s bydliskom v prvom členskom štáte, poskytnutie čakateľského príspevku len z toho dôvodu, že ukončil svoje stredoškolské štúdium v inom členskom štáte.

Podpisy